

Nina:

Hei ja tervetuloa kuuntelemaan uutta aihettamme, jonka tiimoilta pyrimme tänään sukeltamaan pintaa syvemmälle.

Voisin alkuun hieman tässä alustaa aihetta, eli taidetta tehdään nautittavaksi ja aistittavaksi ja katsottavaksi ja kuunneltavaksi. Mutta sillä on yhteiskunnallinen roolinsa. Taiteen avulla voidaan nostaa esiin tärkeitä asioita ja ilmiöitä, ja taiteilijat ovat vuoropuhelussa keskeisessä osassa. Taiteilijoiden osaaminen on arvokasta myös erilaisten organisaatioiden toiminnassa. Ja koska itse en osaa ”huom” vielä vastata seuraavaan kysymykseen, miten taide voi uudistaa organisaatioita ja koko yhteiskuntaa, niin olen saanut tänne vieraakseni lehtorit Sampo Malinin ja Jussi Juurisen, jotka kouluttavat kuvataiteilijoita läpi. Tervetuloa!

Sampo:

Kiitoksia. Mukava päästä keskustelemaan.

Jussi:

Kiitos. Mukava olla täällä.

Nina:

Te olette molemmat paraatipaikalla seuraamassa uusien tekijöiden kehittymistä ammattitaiteilijoiksi. Heillä on kuulemma hallussaan supervoima, jota voitaisiin tarvita muillakin aloilla. Avatkaa tätä aihetta ja kertokaa lisää, mikä se tällainen supervoima on?

Jussi:

Niitä voi olla useitakin supervoimia, mutta kyseenalaistava asenne on hyvin tyypillistä kuvataiteilijoille. Sitä kautta tulee epätavallinen tulokulma asioihin. Se on ainakin yksi taiteilijoita yhdistävä seikka. Se on selviämisen tapa, että epävarmuuden sietokyky on myös monella kuvataiteilijalla tai laajemmin luovan alan toimijalla. Yleensä aika hyvä tai siitä tulee vuosien varrella sangen hyvä.

Sampo:

Joo, kuvataiteilijan ammatti on aika epävarma. Kaikin puolin, työmahdollisuuksien, toimeentulon puolesta, työtilojen puolesta. Kuvataiteilijan tulee oppia selviytymään epävarmuuden viidakossa, pystyäkseen toimimaan siinä ammatissa jotain halua. Se tavallaan osittain ehkä kouluaikana jo nuoret ymmärtävät tämän ammatin raakuuden, mutta sitten hyvin nopeasti omaksuvat valmistumisen jälkeen tämän epävarmuuden sietokyvyn. Itse koen, että tällainen tietynlainen epävarmuus on ehkä nykyään aika harvinaista, mutta tulee lisääntymään myös ammattialoilla.

Ja se on tällainen supervoima, mistä sitten taiteilijat voivat kertoa muihin tai tulevaisuudessa kouluttaa sitten ihmisiä pätkätyön ihmeelliseen maailmaan, josta kuvataiteilijoilla on kymmenien vuosien kokemus.

Nina:

No tuo on kyllä itse asiassa totta, kun me rupeamme miettimään sellaista asiaa, että kun ihmiset hakee töitä, niin monesti ihan yrittäjät on luku sinänsä, mutta sitten kun normaali palkkatyöläinen hakee töitä, niin hän ei halua sietää epävarmuutta, hän haluaa, että se tietty summa tulee joka kuukausi aina tilille.

Voisi kuvitella, että taiteilijalla tällainen ei esimerkiksi ole välttämättä se mahdollisuus joka kuukausi tai vuosittain. Ja toki tukirahoja saa ja muuta, mutta en ole koskaan ajatellutkaan, että toihan voi olla oikeasti supervoima.

Sampo:

Kyllä joo, kuvataiteilijan toimenkuvaan kuuluu monesti se, että jos saa apurahoitusta, niin saattaa olla, että se palkka tulee kerran vuodessa siitä. Tai sitten etsitään niitä pätkätöitä, jossa saattaa olla, että on esimerkiksi kaksi eri työpistettä, työajat tulee vaihtumaan, mutta kaiken takana on se, että pyritään mahdollistamaan se oma työskentely, taiteellinen työskentely sillä muulla työskentelyllä sitten. Ja tavallaan kaikki jalat siitä pöydästä on koko ajan vähän ilmassa ja sitten pyritään vaan mukautumaan.

Nina:

Niin et siinäkin mielessä on supersankareita ja on supervoimat, että pystyy leijailemaan.

Jussi:

Joo, kyllähän se on tavallaan heittäytymistä tyhjän päälle välillä. Se on projektiluontoista työskentelyä, jossa projektit voi parhaimmillaan kestää vaikkapa viisi vuotta, jos saa viisivuotisen apurahan. Tai jos saa jonkun toimeksiannon, vaikka julkisen taiteen puolelta, niin sitten se voi olla kolme vuoden rupeama.

Mutta ne ovat kuitenkin, jos ajattelee yleisesti työmarkkinoita, niin hyvin lyhyitä työkaksoja, jonka aikana sitten tietää, että on joku perustulo siitä työstä, jota kuitenkin ammattimaisesti koko ajan harjoittaa. Mutta sanoisin, että luovan alan toimijat ovat yleisesti tällaisessa roolissa ja se yrittäjäyys näyttää tosi moninaisena. Meidän yhteiskuntaamme ei ole vielä täysin ymmärtänyt sitä yrittäjäyden sellaista venyvää käsitettä, joka venyy erityisen voimakkaasti luovalla alalla.

Nina:

Totta, koska mulla olisi jatkokysymyksenä ehkä ollutkin tähän se, että mikä on erityistä taiteilijoiden osaamisessa ja työskentelytavassa, niin onko tämä just sitä, että taiteilijat ovat tavallaan tällaisia yrittäjämäisiä henkilöitä. Mutta kertokaa ihmeessä te, että mitä erityistä taiteilijoiden osaamisessa ja työskentelytavassa on?

Sampo:

Minä ehkä sanoisin, että vastaan tuohon edellisen kysymyksen heti, että kyllä tavallaan taiteilijat ovat yrittäjiä, vaikkakin sitten osittain se toiminta ei ole niinkään markkinatalousehtoista, vaan siinä ajaa ihan muut asiat sitten työntekijöitä eteenpäin. Mutta semmoinen, mitä muita tällaisia erityisosaamisia on, pohdin sitä tuossa aamulla ja tällainen pieniin asioihin takertuminen positiivisessa mielessä.

Eli taiteilijan työskentely voi lähteä hyvin yksinkertaista asiasta, kun he havaitsevat ja huomaavat jotakin ympäristössään, joka on oikeasti kiinnostavaa. Jotain tavallisesti ihmiset ei arjessa välttämättä arvosta tai pitävät ehkä negatiivisina, mutta taiteilijan toimenkuvaan kuuluu havainnoida niitä ja löytää niistä tavallaan positiivisia seikkoja.

Eli jos vaikka villapaita jää kiinni, oven karmista töröttävään naulaan ja lähtee purkautumaan, niin siinä saattaakin olla joku ajatus visuaalisuudelle tai prosessille tai vastaavalle suuremmallekin hankkeelle. Ja se on semmoinen myös, koen sen supervoimaksi kyvyn katsoa pieniä asioita ja pysähtyä.

Nina:

Ja löytää kauneutta sitten niistä.

Sampo:

Kyllä.

Nina:

Ja luovuutta. Mites Jussi, sinulla oli joku ajatus mielessä selvästikin?

Jussi:

Joo näen, että toi liittyy siihen uteliaisuuteen, että taiteilijalla on uteliaistapa suhtautua maailmaan. Ja se on sellainen, joka on minun mielestäni myös elinehto ammatissa toimiselle ja pitkälle työuralle, että se uteliaisuus ei saa kadota. Ja toinen on sitten halu kokeilla. On sellainen joku sisäsyntyinen tai sitten koulussa harjaantunut tapa lähteä testailemaan ja kokeilla. Ja siihen liittyy taas sitten hurjan paljon se leikkisyys. Ja myös sellaisia, minun työskentelyni voi olla hauskaa. Parhaimmillaan se on hauskaa. Ja sen kokeilun ja leikkimisen kautta syntyy niitä oivalluksia, joita ei osannut odottaakaan. Se odottamaton tapahtuu. Ja se on mielestäni taiteellisen prosessin sellainen oleellinen juttu.

Ei ihan tiedetä, mitä lähdetään tekemään. Kun kiinnittää huomioon, prosessi alkaa. Sitten leikitään ja työstetään, kokeillaan, epäonnistutaan isosti. Ja sitten jotain kiinnostavaa tapahtuu. Ja se voi olla just, vaikka sen moka kautta syntynyt joku oivallus.

Nina:

Joo. Me seuraan Instagramissa Banksy Artia. En tiedä, onko tämä tuttu teille?

Jussi:

Kyllä.

Nina:

Tykkään hänen tyylistään taiteessa hyödyntää hänen ympäristöänsä ja tehdä siihen upottaa erilaisia elementtejä. Yleensähan on maalaustyyppisiä, mutta jotenkin se on aina minua kohahduttanut. No, miten teidän mielestänne tätä taiteilijoiden osaamista voisi konkreettisesti hyödyntää esimerkiksi erilaisissa organisaatioissa?

Jussi:

No, tätä on kokeiltu ja siis hyödynnetäänkin. Mutta kyllä palaan tuohon, mitä aikaisemmin sanoin, että taiteen tekemiseen liittyvä se kokeilun halu ja kyseenalaistaminen, niin se tuo mielestäni uusia mahdollisuuksia esiin.

Muun muassa erilaisten välineiden tai teknologioiden hyödyntämisestä tai eri materiaalien mahdollisuuksista. Se, miten jotain materiaalia on totuttu käyttämään, taipuu taiteilijan työskentelyssä yleensä joksikin muuksi. Sille löytyy joku uusi tapa tai funktio.

Sama tapahtuu teknologioiden kanssa. Se teknologian perinteinen käyttötapa, se mihin se on ehkä alun perin luotu, usein kääntyy muuksi. Ja sitten taas näen, että siitä voi olla hirveän paljon hyötyä koko yhteiskunnalle. Näen, että taiteilijoiden tulisi toimia yleisemmin tällaisissa monialaisissa tutkimusryhmissä tai työryhmissä. Ja se heidän vino tulokulmansa olisi varmaan sen asian, mitä nyt sitten aina tutkitaankin, niin kannalta tosi hedelmällistä.

Nina:

Miten Sampo, minkälaisia ajatuksia herätti?

Sampo:

Aika samanlaisia ajatuksia, mutta jotenkin tuommainen, miten asioita lähestytään. Mutta myös ehkä se arvomaailma, mitä taiteilijat omassa työskentelyssään sitten käyttää. Eli mikä siinä työskentelyssä on arvokasta, mitä se voi tuoda katsojalle, mitkä ovat ne tärkeimmät seikat siellä. Eli taiteessa on kuitenkin, alasta katsomatta puhutaan hyvin paljon tunteista, kokemisesta, kokemisesta hyvin eri tasoilla.

Ja juuri ehkä tämmöiset seikat ovat, mitä pystyisi tuomaan organisaatioiden toimintaan tai yritystoimintaan. Kaikenhan ei tarvitse olla sitä konkreettista rahoihin liittyvää. Mutta jos taiteilija pystyisi esimerkiksi tuomaan jonkun ajatuksen, jota pystytään jalostaa osaksi jotain prosessia, pienen ajatuksen pieneksi osaksi, niin se voikin muuttaa aika paljon. Ja sitten kun me puhutaan kuitenkin ajallisista jatkumoista, niin miten se tulee vaikuttamaan tulevaisuudessa?

Nina:

Joo, mulla itse sanoo herätä semmoisiakin ajatuksia, että jos itse olisin taiteilijaa ja tarvitsisin sitten keksiä uusia yhteistyön muotoja, niin sitten täytyisi keksiä vain joku yritys, johon ottaa yhteyttä ja miettiä, että millä tavalla pystyisi taiteella auttaa esimerkiksi heidän liiketoimintaansa.

Sampo:

Itse asiassa tästä halusinkin nostaa esimerkiksi tässä seuraavaksi. Juttelin pari viikkoa sitten japanilaisen muotoilun professorin kanssa, joka kertoi, että Japanin suurin teollisuuden ala on tällä hetkellä autot. Mutta ongelmana on se, että kuinka ne autot erottuisivat toisistaan. Mikä olisi se juttu, millä saataisiin joku tietty automerkki esimerkiksi nostettua kiinnostavaksi kuluttajien mielestä?

Ja se, minkä mielenkiintoisen seikan on tehnyt siellä, ovat alkaneet sitten ottaa taiteilijoita mukaan. Tuomaan sen jonkun tunteen, kokemuksen, pienen efektin, mutta ihan eri tulokulmasta kuin perinteisesti muotoilussa. Pyritään käyttämään tavallaan naapuritontin resursseja, myös naapurin ehdoilla, mutta omaksi hyväksi. Mielestäni erittäin terve tulokulma.

Nina:

Kyllä. Mites tuliko sinulle Jussi mieleen jotain tähän lisäyksenä?

Jussi:

Tavallaan ei ihmetytä ollenkaan. Se kuulostaa hirveän loogiselta. Totta kai auton suunnittelu tai auton visuaalinen ilme on teollista muotoilua ja sen suhde kuvataiteisiin on suhteellisen lähellä. Mutta näen, että kuvataiteilijuuden kautta syntyvä erilainen tapa tarkastella maailmaa, niin voisi luontevasti löytää paikkaansa melkein organisaatiossa kuin organisaatiossa.

Minusta kuvataiteisiin yleensä liittyy myös yhteiskunnallinen vastuunkantaminen ja aktivismi ja tällaiset asiat. Kyllä nekin ovat tärkeitä, kun joku ehkä tuo niitäkin esiin organisaatiossa. En sano, että eikö niitä vastuunkantajia löytyisi nykyalan yrityksistä, mutta se on yksi osa kuvataiteilijuutta, että ei voi olla sanomatta ja osoittamatta sitä omaa mieltään, kun se paikka tulee ja se hetki on.

Nina:

Minulle tulee heti mieleen se Banksy Art. Siinä on sitä, että se on oivallusta ja siinä on mielen osoitusta ja sellaista vallankumouksellisuutta. Pahoittelut, kun tähän palasin uudestaan, mutta heti tuli mieleen näistä sinun sanoistasi.

Jussi:

Joo ja siis varsinkin, jos ajattelee nykyhetkeä ja tätä aikakautta, niin ei ole mikään ihme, että monet nuoret taiteilijat löytävät taiteen tekemisen keinoja, jotka ovat aktivismia ja on mielen osoittamista. Se, milloin me teemme performanssin, milloin me osoitamme mieltä, milloin ne asiat yhdistyvät. Se on minun mielestäni tosi tärkeitä ja myös sellainen, että jos puhutaan taiteesta yhteiskunnan uudistajana, niin se, että meillä on mahdollisuus tuoda esiin mielipiteitä, niitä voimakkaitakin mielipiteitä jonkin asian puolesta tai vastaan, niin on tosi oleellista ja tärkeitä ja se on hyvin sisäsyntyistä tässä taiteessa.

Sampo:

Kyllä jo tuon alle kirjoitan täysin. Se, minkä olen huomannut viime aikoina mielenkiintoisena asiana, että huonokin idea on idea ja mielestäni aika hyvä idea lopulta. Niin olen alkanut pyytää opiskelijoita ehkä enemmänkin kuin suunnittelemaan, niin välillä sekoilemaan oikeasti omien aiheidensa kanssa. Ja sitten ruvetaan analysoimaan kauheimpia ideoita ja tyhmiä ideoita. Mutta siellä on aina taustalla idea. Ja monesti taideteokset tulee semmoisesta törmäyksestä, ne voi tulla huonosta vitsistä, josta ne lähtevät prosessoitumaan tosi mielenkiintoiseksi hyväksi ideaksi.

En tiedä, onko Banksella ollut myös sitten joskus alkuaikoina ehkä pohtinut, että oisipa hauska vitsi, että tuohon tehdään tommoinen ja sitten on sekunnin miettinyt ja todennut, että itse asiassa se on tosi hyvä idea.

Nina:

Minulle tulee koko ajan mieleen huonoja ideoita ja huonoja vitsejä, mutta luulen, että jättäydyn kuitenkin tuosta taiteesta pois.

Sitten pikkusen haastan teitä tässä vielä, eli nyt kun puhuttiin siitä, että taidetta voisi yhdistää organisaatioihin ja taide on kantaa ottavaa. Puhuttiin vastuullisuudesta, koska nykyään yritysten täytyy osoittaa omaa vastuullisuutensa. Niin oletteko te sitä mieltä, että tällainen taiteellinen yhteistyö voisi sopii ihan minkä kokoiseen yritykseen vaan, kun vaan ideoita riittää?

Sampo:

Ehkä tärkeintä on se niin kun vastaanottaminen ja tilanantaminen. Kun puhutaan, että taiteilija olisi jossain muunlaisessa prosessissa kuin taiteellisessa prosessissa mukaan. Lähtökohta pitäisi olla se, että ei odoteta, että taiteilija tekee vaan taideteoksen tai sitten istuu hiljaa vieressä ja sanoo jotain vekkulia ja kiittää ja tekee kauniin kortin. Vaan ehkä pitäisi antaa juuri omituisille ideoille sitä ilmatilaa ja erilaisille lähestymistavalle ja ehkä niin kun yhteisön tai alan ulkopuolisille ajatusmalleille ja toimintamalleille.

Nina:

Miten organisaatiot ja yritykset saataisiin tekemään lisää yhteistyötä taiteilijoiden kanssa ja miten taiteilijat voisi tuoda osaamistaan enemmän esille? Tuliko paha kysymys?

Jussi:

Minun mielestäni aika paha kyllä, pahin tähän mennessä. Siinä on varmaan se ongelma monesti, että miten taiteilijat nähdään tai minkälaisena taide koetaan. Tavallaan tietyt ennakoasenteet ja luulot voivat olla esteenä yhteistyön alkamiselle. Meidän pitäisi varmaan just nimenomaan oppilaitoksissa pystyä törmäyttämään vielä enemmän näitä kahta maailmaa.

Sanotaan näin, että eri alojen organisaatioissa on ehkä aika paljon tietäntyyppisiä ihmisiä. Tuon alan yritykseen menee tuollaisia tyyppisiä, tuon alan yritykseen taas tuollaisia. Ja taiteilija tuo varmasti, jos hän sinne yritykseen pääsee sisällä niin sellaisen ehkä poikkeaman. Ja uskon, että kun se poikkeama sinne yritykseen saadaan, niin sitten ymmärretään myös niiden poikkeamien yleinen merkitys. Hei, että tämä yhteisöhän voisi olla paljon moninaisempi.

Kyllä meidän pitää minun mielestäni oppilaitoksien kautta koulutuksessa tuoda näitä mahdollisuuksia. Missä yritykset saa mahdollisuuden tutustua siihen, miten taiteilijat toimivat ja ajattelee. Ja vastaavasti taiteilijat saa mahdollisuuden siihen samaan, että miten yrityksissä voi löytää paikkansa. Ja miten siellä voi tuoda omaa näkökulmaa ja osaamista. Pitää vaan tehdä pilotteja ja kokeiluja. Nämä kaksi maailmaa, jotka on kuitenkin samassa yhteiskunnassa toimivia niin kohtaisivat.

Nina:

Eli kylvää siemeniä vähän niin kuin joka puolelle.

Jussi:

Joo.

Nina:

Tuliko sinulle Sampo joku asia mieleen?

Sampo:

Joo. Ehkä täytyy sitten vielä mainita se, että kaikki taiteilijat eivät kykene tekemään yhteistyötä. Yrityksmaailmassa kaikki eivät halua. Mutta ne, jotka kykenisivät ja jotka haluaisivat, ne on ehkä vähän haaskattua voimavaraa yhteiskunnassa.

Mietin aina välillä, kun katsoo ihmisten historiaa, että minkälaisella koulutustaustalla esimerkiksi ihmisiä on eri töissä. Liikutaan alojen välillä. Liikutaan hyvinkin tärkeissä ja kansainvälisissä elimissä hyvin monilaisella toimitus- tai koulutustaustoilla. Mutta ei kuvataiteilijat. Eli kuvataiteilijan muun muassa kokemuksella ja osaamisella ei katsota olevan vielä sellaista lisäarvoa.

Muistan aikanaan, muistaakseni Teemu Mäki haki jonkun museon johtajaksi, joka olisi henkilökohtaisesta näkökulmasta ollut todella hieno asia, koska hänellä on kokemusta ja osaamista, siis kuvataiteilija Mäki, osaamista kuvataiteen kentältä todella paljon. Mutta ei tullut sitten valituksi, mutta ehkä pitäisi tunnustaa sitten myös se, että kuvataiteilijoiltakin voi saada siitä heidän koulutustaustastaan ja työtaustastaan voisi saada jotain lisää. Muillekin alueille ja rohkeasti kokeilla.

Täällä LABissa ja LUTissa on tehty tällaista tavallaan rohkea kokeilua, että on alettu aivo pesemään muita opiskelijoita. Muun muassa taidegalleriallamme, joka on ihan keskellä kampusta Lappeenrannassa. Ja ohimenevät ihmiset altistuvat väkisin taiteelle. Ja en ole vielä negatiivista palautetta siitä saanut. Ehkä enemmänkin positiivista.

Nina:

Minä luulen, että te olette levittäytyneet myös tuonne Lahteen, koska sielläkin näkyy olevan käytävillä ja auloissa kaikenlaista, että selkeästi tällaista aivopesua on tapahtumassa.

Taide on aina osa yhteiskuntaa, niin millä tavalla taiteilijat ovat osa yhteiskuntaa ja miten he pystyvät yhteiskuntaa uudistamaan Jussi?

Jussi:

Minä lähden siitä lähtöajatuksesta, mikä minun taidehistorianopettajani Yrjänä Levanto sanoi silloin, kun opiskelin aikoinaan, että mikä tahansa ei voi olla taidetta milloin tahansa. Yhteiskunta, sen hetkinen tilanne ja tietenkin myös ne yhteiskunnan rakenteet muokkaavat sitä, mikä muodostuu taiteeksi tai määrittyy taiteeksi aina siinä ajassa.

Minun mielestäni tämä on totta. Totta kai myös ne epäkohdat tässä ajassa vaikuttaa siihen, minkälaista taidetta syntyy, vaikka ei taide tietenkään aina synny epäkohdista, mutta se heijastuu osaan tekijöistä ja niihin teoksiin.

Minun mielestäni taide on tosi paljon keskustelun herättämistä ja tämä keskustelu on minun mielestäni se oleellinen juttu, kun me puhumme myös yhteiskunnan uudistamisesta ja yhdessä elämisestä tässä maassa ja tällä planeetalla.

Se tuo siis mahdollisimman keskustelulla ja se tuo mahdollisen kriittisen näkökulman ja sitten se samalla tuo myös tietoa eri näkökulmista, joka sitten taas mahdollistaa nimenomaan sen vuoropuhelun. Ja tämä on minun mielestäni tärkeitä erityisesti tällaisessa ajassa, jossa keskustelu välillä polarisoituu niin hyvä, että sitä keskustelua vaikkapa sitten taiteen keinon herätellään eri suunnilta.

Sampo:

Niin. Suomessa on noin kolme ja puoli tuhatta ammattitaiteilijaa, kuvataiteilijaa. Ajatellaan, että ne eivät näy missään, mutta oikeasti ne näkyvät, että taidekenttää tuntevana tunnistaa taideteoksia, taidetapahtumia, erilaisia muuten taiteeseen liittyviä ilmiöitä aika paljonkin tuolla kentällä.

Gallerioissa ja museoissa käy ihmisiä enemmän kuin koskaan. Taiteen laatu on omasta mielestäni korkea, mielenkiintoista. Kun käy katsomassa taidetta esimerkiksi Helsingissä viettää päivän, niin voi olla hyvin tyytyväinen siihen, mitä on nähnyt ja hyvillä mielin yleensä menee kotiin.

Ehkä semmoisena haluan tuoda tähän keskusteluun kanssa, että tällä hetkellä todella moni haluaa olla päättämässä taiteesta. Mitä se on taide? Miten sitä pitäisi rahoittaa? Miten se pitäisi näkyä? Vaikka ei omalla kohdalla olisi minkäänlaista kosketuspintaa taiteeseen tai osaamista kokemusta taiteen tekemisestä tai taiteen kuluttamisesta, mutta halutaan silti olla mukana.

Ehkä juuri tässä osittain viittaa tähän Jussin mainitsemaan polarisaation ja taloudellisiin suhdanteisiin ja vastaaviin se on ehkä lisääntynyt vielä sitten viime aikoina ja muuttunut kovemmaksi se keskustelu. Sillä on koko ajan vaikutusta, koska muuten siihen ei haluttaisi vaikuttaa niin paljon ulkokäsin.

Nina:

On ja tietysti taiteellisuuden ja vaikka kuvataiteen niin tunnettuus on lisääntynyt myös tietysti ihan inter webin kautta, että pystytään jakamaan tietoa erilaista tilaisuuksista, erilaista töistä ja näin edespäin niin tietoisuus on kyllä lisääntynyt, mutta kaikki taide ei kuitenkaan tule esille koskaan. Siitä

vähän tuossa niin kuin pikkasen puhuttiin jo ja kaikki ei pääse esille eikä kaikki pääse valokeilaan. Mitkä ovat ne syyt? Miksi kaikki ei onnistu?

Jussi:

Sanoisin, että se ei onnistu. Taiteen kentällä tehdään paljon erilaista taidetta, siis kuvataide voi olla niin monenlaista kuin tekijöitä ja joidenkin tulokulmat taiteen tekemiseen on sellainen, että se asettuu hyvinkin luontevasti marginaaliin ja marginaali ei ole välttämättä aina huono paikka.

Marginaalissakin on yleisö ja voi olla, että se yleisö on nimenomaan sellainen, joka pystyy sitten, tavallaan se on myös sille tekijälle ihan hyvä yleisö ja joskus marginaalista sitten pääsee niin sanottuun valtavirtaan.

Mutta tykkään tosi paljon siitä, että meillä on erilaisia tekijöitä totta kai ja on erilaisia gallerioita, on enemmän taiteilijavetoisia gallerioita, on sitten taas niitä, jotka ehkä tuo sen oman bisneksensä myyntitulojen kautta, on todella "Häröä" meininkiä tuolla jossain undergroundissa ja se on minun mielestäni ihan hirveen hauskaa.

Sitten taide voi tapahtua missä vaan, milloin vaan, että me voimme törmätä johonkin taideprojektiin yhtäkkiä tuolla jossain toreilla, vaikka nyt Otto Karvosen teokseen, rasistille puoleen hintaan, jossa taiteilija myy mansikoita torilla. Ne ovat sellaisia, missähän ei oleta löytävänsä taidetta yhtäkkiä osana performanssia, sitten samalla joutuu pohtimaan ihan hirveen isoja asioita ja omia ennakkoluuloja ja suhdetta suomalaiseen toriperinteeseen ja mitä ikinä. Mutta eihän tuollaista niin tuolla isoissa gallerioissa, jossa myydähän taidetta isolla rahalla niin voi olla, mutta ihanaa, että sitä on jossain.

Sampo:

Joo, Suomessa on kuitenkin "suhtkoht" vähän näyttelytiloja tai näyttelymahdollisuuksia taiteelle, ja taidekenttä sen vuoksi onkin juuri monipuolistunut ehkä. Eli meillä tuetaan taidetta, annetaan sille mahdollisuus monipuolistua, kehittyä hyvin mielenkiintoisiksi erilaisiksi tai erilaisiin ilmenemismuotoihin.

Meillä ei kuitenkaan ole ehkä tarpeeksi näyttelymahdollisuuksia, jotta saataisiin kaikenlainen esille, joka on hirmu harmi, koska joskus on kuullut puhuttua vain siitä, että Suomessa on noin tusinan verran todella mielenkiintoisia taiteilijoita verrattuna siihen, kuinka moni pääsee oikeasti esille. Meillä on hukattua visuaalisuutta, hukattuja ideoita, hukattuja mahdollisuuksia, joita välttämättä kukaan ei pääse näkemään tai pääsee vain harva muutamaan.

Nina:

Yhteenvedoon voisin vielä kysyä, että mikä teidän mielestänne on taiteen ja taiteilijoiden arvostuksen tilanne ja toimikentän tilanne tällä hetkellä nykysuomessa?

Sampo:

Luin juuri lehdestä eilen muistaakseni, että kuvataiteilijan ja muidenkin taiteilijoiden ammatti on toiseksi halutuin nuorten keskuudessa. Osittain ehkä synnä on se, että vääristelytieto, mitä annetaan taiteilijoiden kulttuuripuolen toimeentulosta, mikä ei todellakaan ole 5000 euroa kuukaudessa, vaan kuvataiteilijan 1200 euroa kuukaudessa ehkä. Arvostusta ehkä myös kuvaa sen, että gallerioissa ja museoissa käy kuvataidetta katsomassa ennätysyleisöjä koko ajan.

Mutta sitten toisaalta taas täytyy suhteuttaa siihen, että keneltä se arvostus tulee. Tuleeko se sitten taiteen kuluttajilta, tavallisilta, tallaaajilta vai rahoittajapuolelta. Eli se on hyvin vaihteleva perspektiivin mukaan.

Nina:

Jussi, oliko sinulla mielessä vielä jotain taiteilijoiden arvostukseen tilanteeseen ja toimikenttään tilanteeseen liittyen?

Jussi:

Jos kulttuurin ja taiteen määrärahoja ajatellaan, niin se, että nykyinen hallitus leikkaa määrärahoja ja kaavailevat tekevänsä, niin myös tulevaisuudessa, niin sehän ei tietenkään kerro siitä arvostuksesta, mitä ala kokee ja on niin kuin hirveän surullista seurata jo muutenkin niukalla rahoituksella toimivan kentän niin sanottua näivettymistä tai mahdollista näivettymistä jatkossa. Mielestäni ei arvosteta ainakaan valtiovallan suunnalta tällä hetkellä.

Mutta sitten, jos pohtii Suomessa tehtävän taiteen laatua ja tekemisen monimuotoisuutta, niin minun mielestäni se näkökulma on huomattavasti aurinkoisempi. Niin kuin Sampo sanoi tuossa aikaisemmin, niin Suomessa tehdään hyvää taidetta, laadukasta taidetta. Meillä on paljon taiteilijoita, jotka ovat omaäänisiä ja jotka on pystyneet kehittämään omaa ilmaisua määrätietoisesti vuodesta toiseen.

Samalla pystyn opettajana näkemään, että meillä on valtavasti nuoria tekijöitä, joilla on intoa ja osaamista. Ja jos vertaan itseäni silloin kun valmistuin taidekoulusta, niin kyllä sanoisin, että nämä nykynuoret, jotka valmistuvat, niin heidän valmiutensa toimia on paljon paremmat kuin mitä mulla oli silloin.

Mutta valitettavasti tämä on isosti myös rahakysymys. Se, mitä me saamme määrärahoina, jota me voimme hyödyntää museogalleria järjestelmässä tai taiteiden apurahoina, projekteina, hankkeina, niin näkyy myös siinä, että miten laadukasta taidetta me näemme tuolla toreilla ja gallerioissa.

Nyt ehkä näyttää siltä, että tosi kiinnostavia hankkeita, tosi laadukkaita tekijöitä ei ihan pääse tekemään sitä, mitä he voisivat tehdä, koska siihen ei löydy rahoitusta.

Sampo:

Ja lisäksi vielä, että tähän on osittain myös kulttuurivientiin liittyvä kysymys. Jos me puhutaan rahasta, Nikua-taide ja koko kulttuurikenttä ei suinkaan ole mikään rahareikä, vaan sitten kun verrataan tätä 1,2–1,3 miljardin, ja se vaihtelee vuosittaista panostusta ja 15 miljardin vaikutusta bruttokansantuotteeseen, niin siitä voi laskea suoraan, että mitä enemmän leikataan, sen enemmän on myös negatiivista vaikutusta.

Nina:

Meinasin kysyä teiltä molemmilta, että olisiko tilaa uudistukselle, mutta itse asiassa taidan vetää tästä johtopäätöksen, että olisi tilaa uudistukselle, varsinkin rahoituksen osalta.

Jussi:

Joo, siis kyllä minun mielestäni kannattaa, tai siis totta kai, kun on toiminut alalla pitkään ja katsoit tätä sekä opettajana että kuvataiteilijana, on tosi hienoja tekijöitä ja on tosi kiinnostavia projekteja, ja mielestäni tähän alaan kannattaa satsata, ja kyllä koen myös sille, että kun ihmisiltä kysytään, että nauttivatko he taiteesta, niin kyllä aika moni sana, että se on tärkeä osa elämää, että he eivät näe sitä

sellaisena harvinaisena luksuksena, jollaiseksi se aina välillä mielletään, vaan että se on elämää ja arkea rikastuttava asia, ja jos se vielä sitten voi tuoda jotain innovaatioita tai olla osana jotain organisaation kehittymistä, niin uskon, että se maksaa itsensä takaisin moninkertaisesti.

Sampo:

Kyllä sama kokemus taidetta halutaan, taidetta halutaan nähdä, kokea, taidetta halutaan hankkia koteihin, yli 70 prosenttia ihmistä haluaa taidetta julkiseen ympäristöön, mutta täytyy ottaa huomioon, että taiteen ja kulttuurin kenttä muutenkin on toiminut hyvin paljon vapaaehtoistyöllä. Eli se runko on rakennettu ilmaisella työvoimalla, ja jos puhutaan reilusta, mitenhän sloganit menevät nykyään, puhutaan reilusta taiteesta tai reilusta työnteosta muutenkin, niin sehän ei ihan sitä tällä hetkellä ole. Sitäkin kautta on myös rahoitusjärjestelmille, mutta muillekin olisi kyllä ihan uudistuksen paikkoja, kehittymisen paikkoja.

Nina:

Kehittymisen paikkoja, tuo hommia tartun kiinni. Kiitos teille tosi paljon tästä keskustelusta, koska tämä ainakin herätti itselläni semmoisia ajatuksia, että millä tavalla pystyisi sitä kaupallisuutta ja vaikka kuvataidetta yhdistämään erilaisia tekijöitä, törmäyttämään toisiinsa, oli ihana keskustella teidän kanssanne.

Nyt tulee tämmöinen salaisuus, että minä olen itse nuoruudessa opiskellut koulun ohella, eli edellisellä vuosisadalla, siis puhutaan Joensuu kuvataideoppilaitoksessa ja olin löytänyt jo semmoisen jonkin sortin taiteilijan alun itsestäni, mutta silloin en kokenut olevani tai kokenut olevan sen mahdollista, että voisin yhdistää taiteen ja tuloviran, että jotenkin se silloin tuntui tosiaan edellisellä vuosisadalla, niin tuntui mahdottomalta, että nyt jotenkin tuntuu kaikesta, mitä te keskustelitte ja puhuitte minun kanssa, niin nykynuorilla on ihan erilaiset mahdollisuudet. Tarjotaan kuitenkin, että niitä on niitä mahdollisuuksia yhdistää erilaisia organo- sano vaan Jussi, mikä sinulla on mielessä.

Jussi:

Joo, siis se on varmaan näin, tai me koulutuksenkin kautta joudutaan katsomaan sitä asiaa niin moninaisemmin, ja myös koetaan se vastuu siitä, että me emme voi vain tiputtaa niitä nuoria sinne työelämään. Se on tuotava vain aina esiin, että tämä ei ole helppoala, niin kuin Teemu Mäki on sanonut, että kuvataiteilijan elämä on mielenkiintoinen, mutta niukka rahallisesti, jotain tämän suuntaisten se pitää mielestäni paikkansa, mutta me ollaan opettajina mielestäni siinä asemassa, missä me niin kuin jaetaan se osaaminen ja tieto.

Me kerrotaan ne realiteetit, että tämä ei ole helppoa, mutta me tuodaan niitä välineitä, joka tekee sen mahdolliseksi, ja jokainen löytää sen oman tiensä, ja usein ne tulonlähteet ja se raha siihen päivittäiseen elämiseen tulee monista lähteistä, projektin päällä tai projektin jälkeen, se on se kuvataiteilijan arki.

Nina:

Mutta ihana kuulla se, että kuitenkin sitä tukea on enemmän nykypäivänä kuin mitä ehkä sitä aiemmin oli, ja tietysti maailma kehittyy, kehitys kehittyy, että siinä mielessä mahdollisuudetkin lisääntyvät. No minä valitsin sitten erilaisen alan ja olen kaupallisella alalla liike-elämässä ollut oikeastaan koko elämäni, mutta aina se taide siltä silloin tällöin pukkaa aina esille erilaisissa projekteissa.

Iso kiitos teille Sampo ja Jussi, ja tulet tähän joskus toistekin kanssani juttelemaan, ja onko vielä jotain, mitä haluaisitte sanoa tähän loppuun, kesäodotusta tai muuta?

Sampo:

Niin, nyt kun kato ulkona sataa räntään kesäodotusta, mutta kiitos tästä mahdollisuudesta. Voin mainostaa, että kuvataiteen tekeminen on maailman paras ammatti.

Jussi:

Joo, kiitos. Oli tosi mukavaa olla mukana tässä. Minä ainakin katson jo tuon räntäsateen läpi lämpöiseen kesään, ja Suomihan herää eloon myös kuvataiteen näkökulmasta aina kesäisin, että kaikki kesätapahtumat, kesänäyttelyt, niin niitä odotan jo kovasti.

Nina:

Mahtavaa hommaa. Pysytäänpä kuulolla. Kiitos.

Sampo:

Kiitos.

Jussi:

Kiitos.